

ANATOL EREMIA

Institutul de Filologie
(Chişinău)**AREALUL ONOMASTIC SÂNGEREI.
NUMELE DE FAMILIE: ORIGINEA,
STRUCTURA DERIVAŢIONALĂ,
SEMNIFICAŢIA (I)****Abstract**

This article is the first fragment of a linguistic study on the antroponymy of the Sangerei onomastic area. Designed as a dictionary, the study reflects specific aspects of the subject matter of the study: the etymological and derivational structure of family proper names, the lexical meaning of origin and further onymy, geographical distribution by localities, first documentary attestation, directions and ways of spreading the onymy in Romanian antroponymy. On the basis of synchronic and diachronic research of the repertoire of names there was established that antroponymy of Sangerei onomastic area is characterized by linguistic peculiarities common with that of any Bessarabian area and with that of the Romanian onomastic system in general.

Keywords: antroponym, anthroponymy, diminutive, onymy formation, hipocoristic, derivational model, name, onomastic, first name, surname, toponym, toponymy.

Antroponomia arealului Sângerei se caracterizează prin aceleaşi trăsături lingvistice care sunt specifice întregului sistem onomastic basarabean şi românesc general. Actualmente formula oficială de nominaţie personală constă din două componente onimice: prenume (numele mic, numele individual pe care îl primeşte fiecare om la naştere) şi numele de familie (numele pe care îl poartă toţi membrii unei familii).

Cele mai vechi nume de persoane în antroponomia românească sunt prenumele, acestea datând din cea mai veche perioadă a istoriei limbii române. Prenume moştenite de la daci, cu părere de rău, nu s-au păstrat, după cum nu s-au transmis direct de la strămoşii noştri antici (daci şi romani) nici nume de familie. Este discutabilă provenienţa onimicelor *Albina*, *Doru*, *Floare(a)*, *Nicoară*, *Sânziana*, *Soare*, interpretate de unii autori ca moştenite de la romani. Acestea, în opinia mai multor lingvişti, sunt de origine românească, fiind formate de la cuvintele comune *albină*, *dor*, *floare*, *soare* şi, respectiv, de la numele de sărbători *Sân(n)icoară*, *Sânziene*. Primele prenume au fost la origine, într-adevăr, cuvinte comune, apelative din lexicul comun: *Barbu*, *Bucur*, *Bunu*, *Doina*, *Doru*, *Lumina* şi *Lumiña*, *Soare*, *Sorin* şi *Soriţa*. Unele dintre ele au devenit şi nume de familie, având utilizare destul de frecventă până în prezent (*Barbu*, *Bunu*, *Doru*).

A urmat apoi o perioadă a împrumuturilor de nume creştine, de origine greacă şi ebraică, răspândite prin cărţile de cult şi prin biserica creştină, a cărei limbă oficială, după

sec. al IX-lea, a fost mult timp la noi slavona: *Gheorghe, Ion, Mihail, Vasile* etc. Numele biblice (calendaristice) au dezvoltat în limba noastră multiple și variate hipocoristice (nume scurte, trunchiate), diminutive și variante populare: *Gheorghe – Gelu, George, Ghiță, Gică, Gicu, Gheorghită, Gheorghies; Mihail – Mihai, Mihăiță, Mihălaș, Mihăluță; Nicolae – Coliță, Culai, Culiță, Nicu, Nicușor, Neculiță, Neculăieș*. Multe dintre aceste formații au devenit apoi și nume de familie.

În antroponomia noastră au pătruns și nume de origine slavă: *Dragu, Mircea, Radu, Stan, Vlad*. Din epoca modernă datează numele preluate din mitologia și istoria veche greacă (nume de zei, de eroi), precum și din antroponomia latino-romanică, din limbile occidentale: *Aurora, Diana, Didona, Minerva, Octavian, Titus, Traian, Venera, Angela, Elie, Mihaela (Michaela), Nicoletta*. Majoritatea acestor nume sunt de origine livrescă.

Prenumele vechi împrumutate, asemenea formațiilor onimice mai noi preluate din alte limbi, s-au încadrat fără mari dificultăți în sistemul antroponomic românesc, căpătând noi caracteristici și însușiri specifice idiomului de recepție: fonetice, derivaționale, gramaticale. Nu același lucru se poate spune despre numele impuse, introduse forțat, cum s-a procedat în Basarabia după 1812, în timpul dominației țariste. Prenumele autohtone, în perioada de oblauire străină, au fost scoase din uz, în locul lor fiind propagate nume și forme onimice rusești: *Afanasii, Dmitrii, Evghenia, Ivan, Marfa, Piotr, Procopii, Stepan, Vasilii*.

Cele mai vechi nume de persoane, după cum s-a menționat, sunt prenumele, numele mici, numele de botez. Primele nume de familie datează în fond din Evul Mediu (sec. XIII-XV). Cu această funcție apăreau de obicei numele părinților, în genitiv: *Ion al lui Vasile, Gheorghe al Mariei, Ioana lui Stan, Maria lui Pavel*. Acest mod de nominație personală s-a păstrat în mediul rural până în zilele noastre. De aici numele de familie actuale, cu articolul posesiv contopit: *Ababei, Aioanei, Alimoș (a lui Moș), Astanei*. Ulterior, pe cale cultă, s-a ajuns la formula cu ambele componente în nominativ: *Ion Vasile, Ioana Stan, Maria Pavel*. Au devenit nume de familie atât variantele calendaristice primare ale prenumelor (*Ilie, Ion, Pavel, Toma*), cât și formele lor hipocoristice și diminutive (*Iliuță, Onică, Onuță, Oniță, Păvălaș*).

Unele nume de familie au la bază termeni de rudenie (*Bunu, Nanu, Nepotu, Tatu*), apelative referitoare la vârsta posesorilor (*Bătrânu, Căruntu, Copilu, Moșneagu*), supranume și porecle (*Ciuntu, Dârzu, Forțu, Josu, Lungu, Mândru, Negru, Șchiopu*). Altele au rezultat din cuvinte ce denumesc diferite îndeletniciri, ocupații, meserii (*Ciobanu, Cojocar, Croitoru, Grădinaru, Surugiu, Vizitiu*), din termeni ce indică starea socială, unele funcții și ranguri din vechea societate (*Armașu, Banu, Mazilu, Răzeșu, Vornicu*), din diferite etnonime (*Bulgaru, Grecu, Rusu, Sârbu, Tătaru*).

Numeroase sunt numele formate cu sufixele *-anu, -eanu, -escu*. Derivatele în *-escu* presupun o filiație de rudenie cu strămoșul ascendent, arătând originea personală primară a posesorilor: *Bănulescu, Ionescu, Pavelescu, Sorescu, Ștefănescu*. Formațiile în *-anu* și *-eanu* indică atât proveniența personală, cât și originea locală primară a purtătorilor de nume: *Boldureanu, Drăgușanu, Dumitreanu, Negreanu, Onceanu, Ardeleanu, Bănățeanu, Cogălniceanu, Dobrogeanu, Soroceanu*.

Tipurile și modelele de nume menționate formează un sistem onimic complex și bine constituit din punct de vedere lingval, specific comunității etnice românești. Lor le sunt caracteristice particularitățile și însușirile proprii limbii române: fonetice, lexicale, derivaționale, gramaticale. Contactele cu alte limbi și dialecte n-au afectat structura internă a onomasticii naționale, ele având ca rezultat doar niște împrumuturi de nume și de forme, dar și acestea ulterior adaptate, acomodată în limba română. Repercusiuni negative au avut asupra antroponimiei noastre schimbările produse forțat, în mod tendențios, prin dispoziții și directive ale autorităților regimului țarist. Procedeele de destrămarea a sistemului antroponimic autohton practicate în trecut sunt bine cunoscute: (1) traducerea numelor de familie: *Bălanu – Belâi, Negru – Ciornâi, Moraru – Melnic, Rotaru – Kolesnik*; (2) substituirea sau modificarea numelor românești prin atașarea unor formanți rusești: *Apostol – Apostolov, Carp – Karpov, Dumitriu – Dimitriev, Eftode – Evtodiev, Lazăr – Lazarev, Zamfiriu – Zamfirov*; (3) denaturarea structurii fonetice a numelor: *Hanganu – Gangan, Harabagiu – Garabadji, Pescaru – Paskari, Pârcălabu – Parkalaba, Scoarță – Skorța*.

Documentele anterioare secolului al XIX-lea, inclusiv materialele recensămintelor din 1772-1773 și 1774, nu includ niciun nume de familie *Colesnic* sau *Melnic* în localitățile de astăzi, cu cea mai mare frecvență a numelor respective. Nici pomină în documentele vechi de *Belâi* și *Ciornâi* pentru satele în care apar aceste nume astăzi. Traducerile și denaturările de tot soiul intervin mai cu seamă în sec. al XIX-lea. Acestea devin procedee active și de aplicare intensă în primele decenii ale sec. al XX-lea, precum și în perioada postbelică. Din cauza imperfecțiunii legislației civile, nici până astăzi cetățenii pătimiti în acest plan nu-și pot recăpăta sau corecta propriile nume. Or, tot ce e forțat e și artificial, banal, străin, după cum tot ce e neglijat cu intenție e și reproabil.

Antroponimia localităților din arealul Sângerei include atât prenume vechi tradiționale (*Ana, Elena, Ioana, Irina, Maria, Sofia; Andrei, Constantin, Gheorghe, Grigore, Ilie, Ion, Nicolae, Pavel, Petru, Ștefan, Vasile*), cât și prenume mai noi sau moderne (*Adela, Angela, Biaticia, Clara, Corina, Diana, Lucia, Nadina, Silvia; Adrian, Camil, Cristin, Daniel, Emil, Iulian, Lucian, Marcel, Marian, Octavian, Sorin, Teodor*). Multiple și variate ca formații sunt și numele de familie. Pentru cele mai răspândite în zonă și, îndeosebi, pentru cele cu etimologie neclară sau dificilă, am întocmit prezentul antroponimicon, lexiconul numelor de familie de mai jos, în care se indică proveniența lor, structura derivațională, semnificațiile inițiale lexicale și ulterioare onimice, localitățile de largă circulație, atestările documentare. Ca surse de informare și documentare ne-au servit materialele anchetelor onomastice de teren, efectuate pe parcursul mai multor ani, colecțiile de documente istorice, recensămintele vechi și noi, materialele de arhivă, dicționarele onomastice, studiile științifice în domeniu, acestea fiind indicate în „Bibliografia” din final.

Ababei, var. pop. *Ababii* (înregistrat în comunele Copăceni, Pepeni ș.a.), matronimic cu formă de genitiv, arătând apartenența familială a persoanei (*a babei*). Să se compare și alte formații onimice genitivale: *Acatrinei, Adânloaiei, Agafței, Aioanei, Asaftei, Asandei, Avădanei, Avoivodesei*. Aceste nume țin de formula populară de identificare a persoanelor. **Adam** (Sângerei), numele de familie și prenumele *Adam* au etimologie discutată: (1) ebr. *adhaman* „sol, pământ”, (2) ebr. *adham* „om”, „bărbat”,

(3) arab. „a se uni”, „sociabil”. În cazul primei explicații se sugerează idea provenienței divine a omului – „cel făcut din lut”, „născut din pământ”. La noi a pătruns prin filieră slavă. E răspândit și la catolici. Pe terenul limbii noastre, prin derivare, au fost create numele de familie: *Adamescu, Adămoaie, Adămuț*. Cf. și expresiile: *de la Adam încoace, de când Adam și Eva, neam cu Adam. Agache*, var. pop. *Agachi* (Biruința, Sângerei), din pren. *Agapie*, explicat prin gr. *agápe* „dragoste”, „dragoste creștină”, „bucurie spirituală”, „milă”. Aceeași etimologie o are și apel. rom. *agapă* „masă duhovnicească”, „petrecere prietenească”. În antroponimia românească a pătruns prin calendarul creștin greco-slav. E menționat documentar în sec. al XV-lea. *Agapie*, ctitorul Mănăstirii Agapia, este atestat în anul 1484. În documentele de după 1500 apar și formele fem. *Agapia, Gapia, Agafia, Gafia. Alexa* (Bocancea-Schit), numele de familie provine de la prenumele *Alexe*, acesta fiind de origine greacă: vb. *alexeim* „a apăra”. Prenumele *Alexe* a pătruns în onomastica românească prin filieră slavă. Circulă și cu formele *Alexie, Alexei, Alex*. Sf. Alexe e pomenit în biserica orientală la 17 februarie, iar în cea apuseană la 17 martie. Sărbătoarea numită la noi *Alexiile* (din 17 martie) e legată de venirea primăverii, în această zi fiindenerate vietățile.

Ambroz, var. *Ambros* (Alexăndreni), reproduce sub forme modificate pren. *Ambrozie*, dedus din gr. *Ambrósios* „nemuritor”. Aceeași etimologie o are și termenul *ambrozie* „elixir al tinereții”, „licoare care asigură nemurirea zeilor”, „mir purificator”, în basmele românești „apă vie”. În documentele vechi apare cu formele *Ambrose, Ambrosie, Ambroze, Ambrozie*. Sfântul Ambrozie e celebrat în biserica ortodoxă la 7 decembrie. **Andone**, var. pop. *Andoni* (Ciuciuieni, Copăceni), identic cu pren. *Andone* (*Andonie*), acesta fiind pus în legătură cu pren. *Anton*, preluat din latină, aici *Antonius* neavând o explicație etimologică clară. Cu forma *Antonias* a pătruns la greci, de unde prin biserica creștină și pe cale livrească a fost răspândit în țările europene. Pe teren românesc *Anton* a dezvoltat o bogată serie de nume de familie: *Antonaș, Antoniță, Antonică, Antocel, Antoniu, Andon, Donea, Donciu, Donică, Donici, Doniță, Doncea, Donciu. Andrieș* (Iezărenii Noi, Prepețița), identic cu pren. *Andrieș*, diminutiv al lui *Andrei*, explicat prin gr. *Andréas*, hipocaristic al unui nume compus cu gr. *anér*; *andrós* „bărbat”, subst. *andria* însemnând „bărbăție, curaj”. În antroponimia românească *Andrei* a pătruns prin calendarul creștin greco-slav. Apostolul Andrei e considerat cel dintâi propovăduitor al creștinismului la români. Pe terenul limbii rămâne prenumele a servit ca bază de formare a numelor de familie: *Andrieș, Andriuță, Andrițoiu, Andruță, Andreescu*. Ziua de pomenire în biserica ortodoxă a Sf. Andrei este 30 noiembrie.

Andriuță (Pepeni, Sângerei), reproduce pren. *Andriuță*, derivat diminutival al lui *Andrei*, acesta fiind de origine greacă: *Andreas* < *anér*; *andrós* „bărbat”; *andrea* „bărbăție, curaj”. Prenumele etimon a fost preluat din calendarul creștin greco-slav. Antroponimia noastră istorică a moștenit din latina dunăreană același nume, însă cu formele *Îndrea* și *Undrea*, acestea păstrate până astăzi doar ca numele lunii decembrie, pe lângă denumirea aceleiași luni *luna lui Andrei* și denumirea sărbătorii populare *Andrei*, legată de obiceiul ursitului. **Andronic** (Chișcăreni, Copăceni), provine din pren. *Andronic*, preluat din vechiul antroponimicon grecesc și răspândit prin biserică. La origine *Andrónikos* este considerat o formație compusă din *anér*; *andrós* „bărbat” și *nike* „victorie”. Apare menționat în sursele documentare românești începând din sec. al XVI-lea.

Ca nume de familie dispune astăzi de formele: *Andronic*, *Andronache*, *Andron*, *Dron*, *Dronea*, *Dronic*. **Anghel** (Sângerei), nume de familie format de la pren. *Anghel*, răspândit în Europa prin textele religioase grecești, latine și slave, atestat în documentele românești din sec. al XVI-lea. Cf. gr. *ángelos* (pronunțat cu *ghe*) „trimis, sol”, „sol al divinității”, lat. *angelus* „trimis”, „mesager al lui Dumnezeu”. În biserica creștină *Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil* se celebrează la 8 noiembrie. **Anițoaie** (Copăcenii), nume matronimic, cu formă redusă, la origine fiind o formație în cazul genitiv, arătând apartenența familială a persoanei (*a Anițoaiei*). După acest tip formativ sunt create numele de familie: *Ababei*, *Aioanei*, *Asaftei*, *Asandei*, *Avădanei*.

Apostol (Cozeștii, Pepeni, Sângerei), reproduce prenumele *Apostol*, devenit nume creștin și răspândit prin cărțile religioase, aceasta în memoria celor 12 apostoli ai lui Iisus Hristos, întemeietorii și propovăduitorii credinței creștine. *Sfinții Apostoli Petru și Pavel* sunt comemorați de biserică răsăriteană în ziua de 29 iunie. În spațiul pruto-nistean circulă nume de familie de formație diferită: *Apostol*, *Apostolescu*, *Apostolache*, *Apostolide*, *Apostu*, *Postu*. **Arapan** (Bălășești), derivat cu suf. *-an* al num. pers. *Arapu*, acesta având etimologie multiplă (vezi infra *Arapu*). Antroponimia noastră cunoaște și alte nume de familie formate de la același etimon onimic: *Arapanu*, *Arăpeanu*, *Arăpescu*, *Arăpilă*, *Arăchilă*. **Arapu** (Sângerei, Sângereii Noi), nume de familie cu etimologie multiplă: (1) antrop. *Arabu* < etnon. *arab* „persoană de etnie arabă”, (2) apel. *arap* (*harap*) „om cu pielea și părul negru”, (3) apel. *arap* „servitor”, „slugă”. Documentele vechi atestă mai multe persoane cu acest nume: *Alexa Arapul*, postelnic (1617), *Gheorghe Arapul*, martor la o vânzare de moșii (1625), *Isac Arapu*, staroste de neguțători (1610), *Ivan Arapu*, slugă a lui *Alexa postelnicul* (1617). **Arsene**, var. pop. *Arseni* (Țiplești), identic cu pren. *Arsene*, de origine greacă: *Arsenios* < *arsenikós* „bărbătesc, viril” < *arsénikos* < *arreno* „bărbat”. Răspândit la popoarele din Europa prin calendarul creștin. Este cunoscut la noi din sec. al XV-lea. A dat naștere la multe nume de familie: *Arsene*, *Arsenie*, *Arsenel*, *Arsenică*, *Arsinoiu*, *Arsinescu*. Atestat frecvent în documentele vechi: *Arsenie*, egumen (1539), *Arsenie*, martor (1598), *Arsenie*, călugăr (1614), *Arsenie*, neguțător (1621), *Arsenie Ursonici* (1623).

Arvinte (Bocancea-Schit, Chișcărenii, Flămânzeni), forma populară a pren. *Laurențiu*, pus în legătură cu lat. *Laurentius*, la origine un adjectiv al top. *Laurentum* (oraș neidentificat în Peninsula Italică), de la care ar proveni lat. *laurentum* „tufe de laur” și lat. *laurus* „laur, dafin”, etimonul termenului rom. *laur*, cu același înțeles. Devine nume calendaristic și este răspândit datorită comemorării unor martiri de religie creștină. Din aceeași familie fac parte numele de familie: *Lavrente*, *Lavrinte*, *Laur*, *Laurian*. **Avădanei**, var. pop. *Avădăni* (Chișcărenii, Sângerei), nume matronimic, redând la origine apartenența familială a persoanei (*a vădanei*). Este o formație onimică ce ține de formula populară de identificare a persoanelor. Vezi și *Ababei*. **Avram** (Sângerei), reproduce pren. *Avram*, numele biblic *Abram* fiind explicat în mod diferit: (1) ebr. *Abram* „tată mareț, înălțat”, (2) ebr. *Abraham* „tatăl multor neamuri” ș.a. A fost răspândit la popoarele europene odată cu creștinismul. În antroponimia noastră e cunoscut din sec. al XV-lea cu forma *Avram*, preluat prin intermediu slav. Pe teren propriu a format numele de familie: *Avrămescu*, *Avrămiță*, *Avrămuță*, *Avrămoiu*. *Avram* e frecvent atestat în documentele vechi: *Avram*, diac de vistierie (1490), *Avram*, *Avramie*, călugăr (1582), *Avram*, scutar (1622), *Avram*, staroste și pârcaľab (1563).

Băbălău (Ciuciuieni), poreclă la origine, *băbălău* însemnând „om bătrân și neputincios”, „om îmbătrânit, înaintat în vreme”. Apelativul însă e cunoscut și cu sensul de persoană imaginară cu care sunt speriați copiii. **Băltag** (Flămânzeni), identic cu *Băltac*, ambele porecle de proveniență apelativă: *Baltac* < *baltă* + suf. *-ac*; *Băltag* < *baltă* + suf. *-ag* (var. a lui *-ac*). Nu este exclusă și o altă etimologie: *Băltag* < apel. *baltag* „topor cu coadă lungă, întrebuițat și ca armă de luptă”. Dispune și de formele: *Baltag*, *Baltaga*, *Baltagă*, *Băltaga*, *Băltagă*. Un *Mihaiu Băltagu* este menționat la 1621. **Băltățescu** (Sângerei, Vrănești), derivat cu suf. *-escu* de la *Băltătu*, acesta poreclă la origine: *băltat* „vărgat”, „cu păr de culoare diferită”. Etimonul onimic *Băltătu* e frecvent menționat în documentele vechi: *Cernat Băltatul* (1609), *Toader Băltatul* (1616, 1617), *Ursu Băltatul* (1616), *Vasile Băltatul* (1567-1574), *Băltatul*, mejeș, hotarnic (1617). **Bălan**, var. *Balan* (Biliceni Noi, Biliceni Vechi, Copăceni), la origine supranume (*Bălanu*), acesta având ca bază de formare adj. *bălan* „alb”, „blond”, etimonul referindu-se la o persoană cu părul deschis, blond. Derivate onimice: *Bălănescu*, *Bălănici*, *Bălănoaie*, *Bălănoiu*, *Bălănuță*. Atestări documentare: sat unde este *Balan* (1437), sat unde a fost *Balan* (1531), seliștea lui *Bălan* (1459), *Bălan*, vătăman (1446), *Bălan*, fiul lui Petrea (1601), *Bălan* din Bălănești (1623). **Bănar**, var. *Banari*, *Bănariu* (Drăgănești, Iezărenii Noi, Sângerei Noi), la origine nume de profesie: *bănar* „persoana care face sau administrează banii”, „funcționar sau lucrător la monetăria statului”. Derivate: *Bănărișă*, *Bănărescu*, *Banariuc*. **Bârlădeanu** (Sângerei, Țiplești), formație cu suf. *-eanu* de la denumirea orașului *Bârlad*, referindu-se la originea locală a posesorului. Să se compare și alte nume de familie de proveniență similară: *Brașoveanu*, *Brăileanu*, *Gălățeanu*, *Ieșanu*, *Lozovanu*, *Măgureanu*, *Rădăuțeanu*, *Soroceanu*, *Suceveanu*, *Tudoranu*, *Vasluianu*.

Bârsan, var. *Bârsanu*, *Bârseanu* (Biliceni Noi, Biliceni Vechi, Pepeni), derivat cu suf. *-anu/-eanu* de la top. *Bârsa*. *Bârșanii* basarabeni erau la origine mocani veniți încoace cu turmele din Carpații Orientali, anume din depresiunea Bârsei, cunoscută în istorie cu denumirea *Țara Bârsei*. Oile *bârșane* erau prețuite pe vremuri pentru lâna lor lungă și aspră, folosită la fabricarea postavurilor de suman. **Bejan** (Biliceni Noi), nume de origine slavă (comp. bg. *Bejan*, *Bejana*, cu radicalul *бег* „fugă”) sau formație pe teren propriu, postverbal al lui *a bejeni* (*a băjeni*) „a fugi”, „a se retrage în fața unei primejdii (război, invazii, urmăriri etc.)”, „a se refugia”, la bază având aceeași semnificație „fugă”. În antroponimia noastră dispune de atestări vechi: *Bejan*, ceașnic (sec. XVI-XVII), *Bejan* din Dornești (1621), *Bejan*, fiul Mariei (1625), *Bejan*, slugă domnească (1528), *Ion Bejan* (1591), *Onciul Bejan* (1614). **Bejenaru** (Chișcăreni, Iezărenii Noi, Răzălăi, Slobozia-Măgura, Țiplești), apelativ la origine: *bejenar* (*băjenar*) „persoană care și-a părăsit locul de trai (țara, regiunea, localitatea), din cauza invaziilor dușmane, a persecuțiilor de ordin politic, etnic, religios sau a exploatării de către stat sau boieri”, „fugar”. Fenomenul a avut loc în țările române, care se aflau sub ocupația otomană și, mai cu seamă, în timpul războaielor cu turcii și năvălirii tătarilor (sec. XVI-XVII). În Basarabia au existat mai multe sate cu bejenari originari din Dobrogea și Muntenia: *Coștangalia-Bejenari*, *Tartaul-Bejenari* (țin. Greceni).

Beneș (Bursuceni), explicat în mod diferit: (1) din ung. *Beneș*, (2) din sl. *Beneș*, în ambele cazuri pornindu-se de la un hipocoristic *Ben*, rezultat prin trunchierea unor prenume ca *Benedict*, *Benefacio*, *Benjamin*. Să se compare: rom. *Benea*, *Benu*,

bg. *Benjo*, *Beno*. Atestări documentare: *Benu*, fiul lui Petru (1429), *Benea*, fiul Marică (1610), *Cozma Benea* (1605), *Duma Benea* (1487), *Sima Benea* (1497, 1500). **Beraru**, var. *Berariu* (Prepeleța), numele de familie face parte din categoria antroponimelor profesionale: *Beraru* < apel. *berar* „specialist în fabricarea berii”, „negustor care ține o berărie” (< *bere* + suf. *-ar*). Compară numele atestate în documentele vechi: *Arpentie Bărarul* din Iași (1624), *Neculai Bărarul*, martor la o dăruire (1620). **Berbecaru** (Biruința, Chișcăreni, Dumbrăvița), antroponim profesional, reproduce apel. *berbecar* „cioban care paște berbecii”, derivat cu suf. *-ar* de la *berbec*. A fost înregistrat cu formele *Barbacari*, *Bărbăcari*, *Bărbăcaru*, *Berbecari*, *Berbecaru*. **Berezan** (Pepeni), derivat cu suf. *-an* de la un presupus num. pers. *Bereza*, acesta de origine slavă: *bepeza* „mesteacăn”. Să se compare antroponimele rusești: *Berezin*, *Berezinski*, *Berezov*, *Berezovski*. În antroponimia noastră numele *Berezan* mai poate avea formele: *Berezanu*, *Berezean*, *Berezeanu*. **Beșliu** (Pepeni), reproduce apel. *beșliu*, folosit în trecut cu sensurile: „cavalerist turc”, „curier domnesc”, „jandarm”, preluat fiind din turcă (*bešli* „trupă de cinci soldați” < *beş* „cinci” + suf. *-li*). Să se compare și *Beșleagă*, compus din *bešli aga* (< tc. *bešli ağası*) „căpitan de beșlii”. **Bezărău**, var. *Bezerău*, *Bezereu* (Biliceni Vechi), din numele de poreclă *Bezărău*, etimonul acestuia fiind apel. *bezărău* „prapor”.

Blaj, var. *Blaja* (Heciul Vechi, Sângereii Noi), de origine slavă: *блага*, *благо*, *блаже* „bunătațe”. Compară numele de persoane atestate în documente: *Blaj*, boier (1410), *Blaj*, șoltuz de Troțuș (1587). Derivate: *Blăjan*, *Blăjescu*, *Blajevici*. **Bodrug** (Dumbrăvița), nume de poreclă la origine, explicat în mod diferit: (1) reg. *bodrog* (*bodrug*, *bodrugă*) „trunchi de lemn folosit ca suport în munca dulgherului, rotarului, cizmarului”, (2) reg. *bodrog*, postverbal de la *a bodrogăni* (*a bodogăni*) „a bombăni supărat”, (3) antrop. *Bodrea*, cu suf. *-og/-oagă*, ca în cazul num. pers. *Băciog/Băcioagă*, *Cârlog/Cârloagă*, *Mincioș/Mincioagă*. **Bogdan** (Dumbrăvița, Sângerei), reproduce pren. *Bogdan*, de origine slavă: *Bogdan* < *bog* + *dan* „dat, dăruit de Dumnezeu”. Se crede că a pătruns la români din vechea slavă, fiind susținut apoi de numele preluate de la bulgari, sârbocroați, precum și de la ruși și ucraineni. Atestări vechi în Maramureș și Transilvania (sec. XIII-XV), în Moldova (sec. XV-XVI): *Bogdan*, boier (1421), *Bogdan*, stolnic (1452), *Bogdan*, fiul lui Hărman (1481), *Bogdan*, slugă domnească (1491), *Bogdan*, medelnicer (1528), *Bogdan*, străbunul lui Toader (1605), *Bogdan*, tată lui Spiridon (1624) ș.a. Sunt de amintit aici domnitorii Moldovei: *Bogdan I* (1359-1365), *Bogdan II* (1449-1451), *Bogdan III* (1504-1517).

Boghiu (Flămânzeni), poreclă la origine: apel. *boghi/boghiu* (*boaghe/boaghie*) „o specie de uliu”, „vultan (hultan)”, „bufniță”. Derivatul său *Boghean* e menționat într-un document din 1590. A nu se confunda cu *Bodiu*, care este de origine slavă (comp. bg. *Bodjo*). Nu este exclus ca un *Boghiu* să fi devenit *Bodiu* printr-un grad avansat de palatalizare a grupului fonetic *ghi*, transformat în *di*. **Boleacu**, var. *Boleac* (Dumbrăvița,), derivat cu suf. *-ac* de la *Bolea*, acesta corelat cu slav. *Боля* „bun, blajin”, dar și cu *Bolea*, numele unui personaj imaginar cu care se sperie copiii. Documentele atestă prenumele feminin *Bolea*: *Bolea*, sora lui Glavan pisar (1528), *Bolea*, fiica lui Giurgea (1546), *Bolea*, fiica lui Isaia (1588). Compară și numele de familie: *Boleanu*, *Bolescu*. **Bologan** (Chișcăreni, Copăceni, Flămânzeni, Slobozia-Chișcăreni), derivat cu suf. *-an* de la *Bolog* (*Bologa*), acesta explicat prin: (1) ung. *Balog*, nume înrudit cu *Blaga* (< v. sl. *благъ* „bun”),

(2) ung. *bolog* „stângaciu”. Un *Cârstea Bolog* e menționat documentar în 1610. Ca prenume *Blaga* dispune de mai multe atestări în documentele vechi: *Blaga*, fiul lui Efrim (1609), *Blaga*, fiul lui Toader (1609), *Blaga*, fiul Mușei (1622), *Blaga Stârbu* din Costești, țin. Lăpușna (1609). **Bontea** (Drăgănești), înregistrat pe alocuri și cu formele *Bonta* și *Bontu*, la baza cărora se poate presupune apel. *bont* „rupt, retezat”, „ciunt, ciont”, „scurt”, prin extensiune „om fără o mână”, „om jos și gras”. Nu se exclude și o altă explicație: *Bontea*, derivat cu suf. *-ea* de la *Bont*, hipocoristic al lui *Bonifatie* (< lat. *Bonifatus* „norocos”, „fericit”). Derivate: *Bontaș*, *Bontăș*, *Bonteanu*, *Bontică*. Atestări documentare: *Bonta Barbovici* (1650), *Ionița Bontăș* (sec. XV), *Iliăș Bontea* (1442), *Mihul Bontea* (1495), *Toma Bontica* (1471). **Bosânceanu** (Prepețița), derivat cu suf. *-eanu* de la numele unui sat *Bosâncea* (*Bosincea*) sau *Bosânceni* (*Bosinceni*), acesta, la rândul său, un antroponim la origine. Sate cu astfel de nume au existat în trecut în Moldova și Bucovina (sec. XVI-XVII).

Bradu (Dumbrăvița), prenume la origine, având la bază apelativul *brad*, moștenit din geto-dacă, cuvânt cu valoare simbolică în credințele și obiceiurile românilor – „pom al vieții”. Derivate: *Brada* (prenume feminin), *Brădeanu*, *Brădescu*, *Brădiceanu*, *Brădulescu*, *Brăduță*, *Brăduțeanu*. Compară și numele atestate în documente: *Bradici* din Bradicești (1436), *Bradici*, slugă domnească (1546). **Brașoveanu**, var. *Brașovanu* (Copăceni, Sângerei), antroponim de proveniență toponimică, indică originea primară a persoanei: *brașovean* „locuitor al orașului Brașov”. Să se compare și alte nume formate după același model: *Bârlădeanu*, *Brăileanu*, *Gălățeanu*, *Ieșanu*, *Lozovanu*, *Măgureanu*, *Rădăuțeanu*, *Soroceanu*, *Suceveanu*, *Vasluianu*. **Breazu** (Copăceni, Heciul Nou, Mărinești), poreclă la origine, din *Breazu* „bărbat cu o șuviță de păr sură pe cap” sau din *Breazu* „(figurat) mai de seamă; deosebit”. Derivate: *Brezan*, *Brezoianu*, *Brezoiescu*. **Brega**, var. *Bregu* (Pepeni), de origine slavă: *Breg* < sl. *брегъ*, *брьгъ* „mal”, „movilă”, bază de formare a num. pers. slave *Bregov* și *Bregovici*. Antroponimia noastră mai cunoaște variantele de creație proprie: *Bregeanu*, *Bregulescu*, *Bregulici*.

Bucătaru (Bursuceni, Slobozia-Măgura), nume de familie din categoria antroponimelor profesionale, având la bază apel. *bucătar* „persoană (bărbat) care are meseria de a găti bucate, mâncăruri”. Este un nume de formație recentă și deci nu dispune de atestări documentare mai vechi de sec. XIX și nici pe teren onomastic popular. **Bucur** (Copăceni), la origine având un presupus cuvânt vechi al limbii române *bucur*, de origine autohtonă, de la care provine vb. *a (se) bucura* și subst. *bucurie*, înrudit etimologic cu alb. *bukurë* „frumos”. Este frecvent atestat în documentele vechi: *Bucur* (sec. XV), *Bucur Dan* (1507), *Bucur*, slugă domnească (1507), *Bucur* din Crăești (1615), *Mihăilă Bucur* (1584), *Bucur Nanu* (1774). **Budeanu** (Bocancea-Schit, Copăceni), numele poate fi explicat prin derivarea cu suf. *-eanu* din antrop. *Buda* (*Budea*, *Budu*) sau din top. *Buda*. În spațiul pruto-nistean au existat mai multe sate cu denumirea *Buda*, dintre care și cel actual *Buda* (rn. Călărași). Documentele vechi atestă prenumele *Buda* și *Budu*: *Buda*, frate cu Nastea (1488), *Buda*, slugă domnească (1521), *Buda*, tatăl lui Ionașco (1614), *Budul*, boier (1421), *Budul*, tatăl lui Ionașco (1625) ș. a., precum și numele de familie *Budeci* și *Budoae*: *Dumitru Budeci* (1470), *Maria Budoae* (1619). **Bușteac** (Slobozia-Chișcăreni), derivat cu suf. *-ac* de la numele de familie *Bușteac*, acesta poreclă la origine: *Bușteac* „om sau copil cu burta mare”, „om sau copil gras” < apel. reg. *buft* „pântece, burtă”. Să se compare și alte nume de familie derivate cu suf. *-ac*: *Bătrânac*, *Boleac*, *Bușuleac*, *Comănac*.

Buga (Biliceni Vechi, Prepelița), nume cu bază lexicală în limba română: *bugă* „taur”. Prin derivare cu diferite sufixe a dat naștere seriei onimice: *Bugoiu*, *Bugulea*, *Bugolici*, *Buglea*, *Buguță*, *Buguleanu*, *Bugulescu*. Atestări documentare: *Buga*, comis (1443), *Ion Buga*, martor la vânzarea unei părți de moșie (1620). **Buiuc** (Iezărenii Noi), nume de origine turcică: *Buiuc* < *büyük* „mare”, „înalt”. Derivate: *Buiucan* (*Buican*), *Buiucanu*, *Buiceanu*. Înrudit etimologic cu acesta e *Buiucliu*, derivat turcic cu suf. *-li* de la același etimon, având sensul inițial „marele”, „înaltul”. A nu se confunda cu *Bâicu* (< tc. *bīyik* „mustață”), din care a rezultat *Bâicanu*. **Buligă**, var. *Buliga* (Chișcăreni, Iezărenii Vechi, Slobozia-Chișcăreni), format cu suf. *-igă/-iga* de la *Bulă* (*Bulea*, *Bulu*), poreclă provenită din apel. *bul* (*bulă*) „sdreanță”. Alte derivate de la numele de poreclă: *Bulete*, *Bulică*, *Buliță*, *Buluș*, *Buluță*.

Bunescu (Flămânzeni), derivat cu suf. *-escu* al pren. *Bunea* sau *Bunu*, acesta având la bază adj. *bun*, în opoziție cu adj. *rău*, care a dat naștere pren. *Rău* și apoi num. fam. *Rău*. Antroponimia românească cunoaște și alte derivate de la *Bunea* (*Bunu*): *Bunilă*, *Buniță*, *Bunoiu*, *Bunulescu*. Documentele vechi atestă prenume feminine și numele de familie cu același radical: *Buna*, fiica lui Onică (1584), *Buna*, mama Anușcăi (1596), *Buna*, fiica Magdalinei (1601), *Bunița* (1618); *Bunescu* (1617), *Buneș* (1529), *Bunilă* (1507). **Burlacu** (Mărinești, Rădoaia, Sângerei Noi), provine din apel. *burlac* „bărbat necăsătorit; celibatar”. E un nume bine reprezentat în antroponimia basarabeană, aceasta, probabil, și pentru faptul că recensămintele vechi înregistrau în satele noastre o categorie separată de locuitori necăsătoriți. Comp.: Briceni, țin. Soroca – 65 de gospodării familiale, 8 ale văduvelor, 34 ale burlacilor; Copăceni, țin. Orhei – 123 gospodării de țărani, 4 de văduve, 24 de burlaci (sec. XIX). **Bușilă** (Bocancea), este considerat nume de poreclă: *bușilă*, derivat cu suf. *-ilă* din vb. *a buși* „a lovi cu pumnul”, „a da la pământ; a trânti”. Poate fi însă și un derivat cu suf. *-ilă* din *Buș* (*Bușa*, *Bușu*), la origine un hipocaristic slav – *Bușa*, *Bușo*, forme trunchiate ale lui *Bușman* (*Bușuman*). Derivate ale lui *Buș* sunt și *Bușcă*, *Bușcu*. Un *Toader Bușcul* din Sipoteni e menționat în 1568. **Butnaru**, var. *Botnari(u)*, *Botnaru* (Biliceni Vechi, Chișcăreni, Ciuciuieni), numele unei meserii la origine: *butnar* „meșteșugar care face vase de lemn din doage; dogar” (< germ. *Büttner*). Atestări documentare: *Botnariul* din Negrești, țin. Neamț (1607), *Sandu Botnaru* (1749), *Toader Butnar* din Strășeni (1764), *Zaharia Botnar* din Chișinău (1796).

Caimacan (Dumbrăvița), la origine numele unui curtean domnesc: *caimacam* (*caimacan*) „loctiitor al domnitorului în lipsa lui sau până la înscăunarea acestuia în tron”, „loctiitor al unui demnitar de curte domnească”. Pasaje din letopisețele Țării Moldovei: „Și au purces cu toții la Țarigrad. Ghenghea logofătul și Enache postelnicul rămăsese c a i m a c a m i la scaun” (Miron Costin). „Deci, cădzând Bogdan c ă i m ă c a n, grijit-au pe Mihai-vodă cu toate deplin, câte i-au trebuit” (Ion Neculce). **Calancea** (Chișcăreni, Copăceni, Prepelița), variantă a lui *Calangea*, dedus din *Calangiu*, nume de agent la origine: *calangiu* „spoitor de vase de aramă”. **Calotă** (Chișcăreni), formație cu suf. *-otă* de la *cala*, de proveniență greacă, în limba de origine *kalós* însemnând „frumos”, „bun”, radical prezent în prenumele grecești *Kallinikos*, *Kalliapis*, *Kallistratos*, și acestea folosite la români ca nume de botez – *Calinic*, *Caliop* (*Caliopa*), *Calistrat*. Atestări documentare: *Calotă*, bunicul lui Ion (1604), *Calotă* din Bărboși (1621), *Kalota* (1689), *Kalote* (1726). **Caracaș** (Bobletici, Dumbrăvița), nume de origine turcică: *kara* „negru”

+ *kaş* „sprânceană”; *Karakaş* „(om) cu sprâncene negre”. Compară antroponimele: tc. *Karakaş*, bg. *Karakaş*, *Karacoşev*. **Caraiman**, var. *Cărăiman* (Cubolta, Dumbrăvița, Sângerei Noi), identic cu *Caraman* (*Cărăman*), modificat prin epenteza lui *i* din structura onimicului *Caraman*, acesta fiind considerat de origine turcică (vezi *Cărăman*). Documentele îl atestă începând din sec. al XVI-lea: *Ion Cărăiman*, păharnic (1597), *Procop Cărăiman*, vistier (1609-1611), *Cărăiman*, comis (1676), *Irimie Cărăimanul* (1774).

Călărașu (Copăceni, Sângerei), la baza numelui stă apelativul *călăraș*, termenul militar referindu-se la o breaslă de oșteni din vechea armată a Moldovei. Călărașii, ostașii călări, constituiau corpul principal al slujitorilor domnești, care îndeplineau funcția de curieri și, în anumite situații, de apărători ai hotarelor țării. Ei se recrutau dintre țăranii liberi, fără sau cu puțin pământ, așezați prin poruncă domnească în slobozii, pe moșiile marilor proprietari, pe ocinile mănăstirești sau domnești. Documentele vremii îi atestă frecvent pe călărașii de Lăpușna, Orhei, Soroca și Hotin. O veche slobozie a călărașilor moldoveni a fost, probabil, orașelul de astăzi Călărași. **Cărăman**, var. *Caraman* (Biliceni Vechi, Sângerei), nume cu etimologie multiplă: (1) tc. *Karaman* < *karaman* „brunet”, „negru”, (2) tc. *Karaman* < *karaman* „tare”, „puternic”, (3) tc. *Karaman*, formă prescurtată de la *Karamanli* „originar din *Karamania* (provincie istorică în Asia Mică). Antroponimul e cunoscut și la bulgari (*Karaman*, *Karamanov*, *Karamanski*, *Karamanliev*). În antroponimia noastră a pătruns fie direct de la turci, fie prin intermediu bulgar. Derivate: *Cărămăniță*, *Cărămănuță*, *Cărămănoiu*. Atestări documentare: *Darie Cărăman* din Dubăsari (1774), *Constantin Cărăman* (1780), *Gavril Cărăman* (1792).

Cărăușu, var. *Cărăuș*, *Carauș* (Biliceni Vechi, Dumbrăvița, Sângerei Noi, Țiplești), nume de ocupație la origine: *cărăuș* „persoană care face căraușie, transport de mărfuri sau de persoane făcut cu carele, căruțele, trăsurile”. Căraușia era practică la larg în trecut, atât de locuitorii din mediul urban, cât și cei de prin sate. Recensământul populației din anul 1774 indică pentru numeroase persoane ocupația lor de cărauș: *Andrei, cărauș* din Șișcăuți, *Iordache* sin *cărăușul* din Bălcăuți, *Ion, cărauș* din Corjeuți, țin. Hotin. **Chelaru**, var. *Chilari*, *Chilariu*, *Chilaru* (Biliceni Vechi, Țiplești), variante onimice ale supranumelui *Chelaru*: *chelar* (*cheilar* < *cheie*, pl. hot. *cheile* + suf. *-ar*) „persoana care deține cheile (de la pivnițe și cămări) la curtea domnească sau într-o gospodărie boierească”, „econom”, „intendent”. **Chihai** (Biliceni Vechi), la origine termen administrativ, având în trecut semnificații diferite, precum și forme de scriere diferite: *Cehai*, *Cehaia*, *Chihai*, *Chihaia* – „reprezentant al domnilor români la Poarta Otomană”, „șef de poștă”, „șeful pădurarilor”, „slujbaș” ș.a. Cuvântul etimon e de proveniență turcă: *kehaya* „intendent al vizirului sau al unei pașă”. Atestat ca termen și nume propriu în documentele vechi: *Dumitru, chihai* din târgul Lăpușna (1606), *Andrieș, chihai* (1774), *Ionașco Chihai* (1622), *Oniță Chihai* (1729), *Vasile Chihai* (1796). **Chiorescu** (Coșcodeni, Flămânzeni), derivat cu suf. *-escu* de la *Chioară*, care poate fi explicat prin ung. *Kövar*. A fost înregistrat și cu formele *Hiorescu* și *Hiorăscu*. Derivat al lui *Chioară* e *Chioreanu*, atestat și *Hioreanu*. **Chiriac** (Coșcodeni, Rădoia), prenume grecesc la origine: *Chiriac* < gr. *Kyriakos* < adj. *kyriakos* „dumnezeiesc”, „aparținând lui Dumnezeu” < subst. *Kyrios* „Dumnezeu”. Prenumele *Chiriac* a fost răspândit la popoarele europene prin calendarul greco-slav, la români fiind cunoscut din sec. al XV-lea. Pe teritoriul limbii noastre a dat naștere

la o numeroasă serie de hipocaristice și derivate: *Chira*, *Chirana*, *Chiru*, *Chirica*, *Chirică*, *Chiricu*, *Chiriceanu*, *Chiricescu*, *Chiriță*, *Chirișescu*, *Chirușa*, *Chiruță*, *Chirițoi*. Atestări documentare: *Chirana*, soția lui Vrănav (1597), *Chiriac*, monah (1603), *Chiriac*, pângar (1607), *Chirică*, slugă domnească (1555), *Chiriic*, pârcălab de Putna (1621), *Dumitrache Chiriță*, postelnic (1597-1611), *Maria Chirițoaie*, postelniceasă (1608-1622). **Chisar**, var. *Chisari*, *Chisariu*, *Chisaru* (Chișcăreni, Coșcodeni, Iezărenii Vechi), supranume la origine: *Chisar* (*chiser*) „unealtă de dulgherie”. A fost explicat și prin apel. *chisar*, derivat cu suf. *-ar*, desemnând meseriașul care confecționează *chisele*; *chisea* „pungă pentru bani, tutun”. Este menționat în 1625: *Chisar*, vinde o parte din moșia Șendreni. **Chitoroagă** (Mărinești), poreclă la origine: *Chitoroagă* < reg. *chitorog* (*pitorog*) „un soi de pește mic”. Atestări documentare: *Chitorog*, mazil (1770), *Chitoroagă*, pescar (1774).

Ciolpan, var. *Celpan* (Flămânzeni), poreclă la origine: apel. *ciolpan* „partea de jos a tulpinii rămasă în pământ după ce a fost tăiat copacul; ciot, buturugă”, „(fig.) om de statură joasă, gras și greoi”. Sinonime onimice: *Josu*, *Scurtu*. Atestări documentare: *Ciolpan* (1538), *Ciolpan Pătrașcu*, diac (1611). **Ciuhureanu** (Coșcodeni, Sângereii Noi), derivat cu suf. *-eanu* de la top. *Ciuhur*, râu, afluent pe stânga al Prutului, onimicul arătând originea locală a posesorului primar: „locuitor de pe Ciuhur sau dintr-un sat de pe Ciuhur”. Varianta *Ciugureanu* prezintă o formă eronată de scriere, influențată de limba rusă, la fel ca și cea a hidronimului *Ciugur*. **Ciuntu** (Bursuceni, Chișcăreni), nume de poreclă la origine: *ciunt* „retezat, tăiat, rupt”, „(despre oameni) fără o mână”. Aceeași etimologie o are *Ciuntea*. Atestări documentare: *Coste Ciuntul*, nepotul lui Hodco (1492), *Ioan Ciuntul*, fiul Maricăi (1624). **Coca** (Bălășești, Bursuceni, Ciuciuieni, Pepeni), la origine un hipocoristic al prenumelui *Constantin*, la fel ca și *Costa*, *Costea*, *Cota*, *Cotea*. Derivate de la *Coca* sunt *Cocea*, *Coceanu*, *Cociu*. Atestări documentare: *Cocea*, vistier (1572), *Coce* (*Cocea*), comis (1593), *Iordachi Cociu* (sec. XVI).

Cocieru (Flămânzeni), nume de ocupație la origine: *cocier* < *cocie* „trăsură ușoară de două persoane; brișcă, căleașcă, caretă” + suf. *-er(u)*. *Cocieri* se chemau meșteșugarii care făceau cocii, trăsuri, căruțe, dar și persoanele care mânau caii la o cocie. Derivate onimice profesionale cu suf. *-er(u)*: *Drăniceru*, *Medelniceru*, *Oieru*, *Pivniceru*, *Răchieru*. De la antrop. *Cocieru* provine denumirea satului *Cocieri* din rn. Dubăsari. **Codreanu** (Biliceni Vechi), var. deriv. *Codrescu* (Chișcăreni), derivate ale apel. *codru*, într-un caz cu suf. *-eanu*, iar în al doilea caz cu suf. *-escu*. Ca nume de familie apare și cuvântul etimon (*Codru*), precum și alte derivate de la acesta (*Codrea*, *Codruț*, *Codruță*). Atestări documentare: *Codrea*, din Saca (1616), *Codreanu*, slugă domnească (1546), *Vasile Codreanu* (sec. XVIII). **Comerzan** (Pepeni), identificat cu *Cămârzan*, variantă a lui *Cârmâzan*, acesta dedus din *Cârmâz*, cu suf. *-an*, apelativ la origine: *cârmâz* „colorant roșu”, vopsea care se obținea din ierburi și se folosea în trecut pentru a vopsi lâna, pielea. *Cârmâz* sau *Cârmâzan* ar fi fost un nume de poreclă, dat unei persoane cu pielea feții sau cu părul roșcat. Circulă și în variantele *Camerzan*, *Camârzan*, *Câmârzan*.

Condrea (Biliceni Vechi, Prepelița), explicat prin gr. *Kondras* (*Kondratos*), acesta dedus din *Kodrátos*, preluat din lat. *Quadratus* „patrat”, semn simbolic în credința creștină. Modificarea *Kodratos* > *Kondraos* s-a produs în grafia grecească și a fost transmisă în cea slavă (*Kondrat*), de unde a fost transmisă în alte limbi prin cărțile bisericești (biblii, calendare etc.). Derivate pe terenul limbii române: *Condache*, *Condraș*, *Condre*, *Condriță*,

Condroaie, Condruță. Atestări documentare: *Vasile Condrat* (1624), *Condre*, fiul *Agafiei* (1599, 1606), *Condre*, nepotul lui *Donciul* (1625), *Condrea*, pârcălab (1607), *Condrea*, vistier (1612), *Condrea Rugină* (1576), *Condrea Lăbușcă* (1607, 1617), *Condroaie* (1609). **Corman** (Biliceni Vechi, Biliceni Noi), variantă a lui *Cormană*, acesta explicat prin apel. *cormană* „parte a plugului, confecționată din oțel, care răstoarnă brazda”. Onimicul deci este la origine supranume. Atestat în documente: *Corman*, slugă domnească (1546), *Darie Corman* (1715). **Cosma**, var. *Cozma* (Chișcăreni, Slobozia-Măgura), nume de origine greacă: *Kósma* (*Kosmia*, *Kósmos*) < *kósmos* „ordine”, „univers”, dar și „ornament”, „podoabă”. Din antroponimiconul creștin greco-slav a pătruns la popoarele europene, la români fiind cunoscut din sec. al XV-lea. Derivate: *Cosmache*, *Cosmescu* (*Cozmescu*), *Cozman*, *Cozmin*, *Cozmiță*, *Cozmuță*. Atestat frecvent în documentele vechi: *Cozma*, logofăt (1454), *Cozma*, fiul lui *Baliță* (1489), *Cozma*, jude (1508), *Cozma Benea* (1605), *Cozma Stan* (1623), *Cozmița*, vistier (1452), *Ion Cozmița*, pârgar (1508), *Giurcea Cozmescu*, tatăl *Stanei* (1522, 1605).

Crucieru (Iezărenii Vechi), derivat cu suf. *-(i)eru* de la *cruce*, apelativul *crucier* însemnând „meșterul care face cruci”. De la numele primar *Cruce* (*Crucea*) au fost create antroponimele *Cruceanu*, *Crucescu*, *Crucian*. Atestări documentare: *Crucian*, tatăl *Neculei* (1593), *Crucian* din țin. *Putna* (1613). Un derivat al lui *Cruce* (*Crucea*) e și denumirea moșiei *Crucești* de pe *Răut*, menționată în 1807. **Cumpănă** (Coșcodeni), supranume la origine, exprimând o trăsătură de caracter a posesorului – „cumpătat”, „stăpânit”, „socotit”. Sinonime: *Cumpătă*, *Cumpătatu*. **Cumpătă** (Bobletici, Chișcăreni, Cubolta), explicat prin apel. *cumpătă* variantă a lui *cumpăt*, echivalent cu *cumpătat* „stăpânit”, „socotit”, „așezat”. Formație onimică rară, etimonul *cumpătat* fiind un derivat regresiv de la *a* (*se*) *cumpăta* „a se modera”, „a se tempera”. Atestări documentare: *Cumpătă*, martor la o vânzare de moșie (1608, 1609), *Ioniță Cumpătă*, *Gavril Cumpătă*, *Gheorghe Cumpătă* (1774). **Cupcea** (Copăceni, Sângerei Noi), nume de origine slavă: bg. *Kupce*, *Kupcejo*, rus., ucr. *Kupce*, *Kupcea*, *Kupcici*, *Kupcin*, *Kupcinski*. Atestări documentare: *Iurie Cupcea* (Cupcici), boier în sfatul domnesc (1444, 1503, 1520), *Ivan Cupcea* (Cupcici), logofăt și vornic (1422-1435), *Mihăilă Cupce* (Cupcici), slugă domnească (1497, 1546).

Curechieru, var. *Curecheru* (Sângerei, Trifănești), derivat cu suf. *-er(u)* de la apel. reg. *curechi* „varză”, *curechier* însemnând „persoana care cultivă sau vinde curechi”. **Curelaru**, var. *Curelari*, *Curărari*, *Curăraru*, *Curălari*, *Curălaru*, *Curerari*, *Cureraru* (Cubolta, Sângerei, Țiplești), forma de origine a numelui este *Curelaru*, corespunzătoare apelativului *curelar* „meșter care confecționează curele”, „negustor de curele”. Aici se are în vedere nu numai fâșia de piele folosită ca cingătoare, ci și obiectele din piele ce țin de harnașament, având ca sinonime în acest caz numele de agent *hămurar*, *șelar*. Ocupația respectivă e frecvent menționată în recensămintele din anii 1772-1773 și 1774: *Pavăl curălar*, *Stanciu curălar*, *Ștefan curălar*. **Curteanu**, var. *Curtianu* (Copăceni), reproduce termenul *curtean* „persoană cu slujbă la curtea domnească” (< *curte* + suf. *-ean*). În Evul Mediu, printre curteni se considerau boierii de divan, dregătorii, oștenii și voinicii, slujitorii administrației. Pasaje din letopisețele Țării Moldovei: „Și oricine den c u r t e n i... pre toți i-au adus la breslele sale” (Miron Costin). „Făcut-au mare gătire de oaste, c-au adus... și călărășime și lefegii, și c u r t e n i” (Ion Neculce).